

ความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

อมรศิริ ดวงดี*

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตระหนักและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความตระหนักที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ร่วมกับกาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่เดินทางมาท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยที่ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติ คือ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด การวิเคราะห์การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (t - test) และการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One - way Analysis of Variance - One way ANOVA)

ผลการศึกษา ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า การให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย มีผลต่อความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญ คือ นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ส่องแสงไฟแรงสูงขณะชมหิ้งห้อย ถ่ายรูปหิ้งห้อยโดยใช้แฟลช หรือจับหิ้งห้อย ซึ่งนักท่องเที่ยวขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อย และไม่มีความตระหนักในการอนุรักษ์อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา มีดังนี้ หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งสร้างความตระหนักในคุณค่าของหิ้งห้อยแก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับรู้ถึงความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย โดยใช้สื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร / นิตยสาร แผ่นพับ เอกสารของทางราชการ ผู้ร่วมงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ญาติพี่น้อง/เพื่อน รวมทั้ง อินเทอร์เน็ต / เว็บไซต์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งฝ่ายภาครัฐ เอกชน ประชาชน ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งต้องทำอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง และต้องดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์หิ้งห้อยให้ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ : ความตระหนัก / การอนุรักษ์หิ้งห้อย/ ตลาดน้ำอัมพวา

*นักศึกษา ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

The purposes of this research were educated for tourists' awareness and various factors that were influenced tourists' realizations in term of the conservation of fire flies, included in studying problems, obstacles and counsels that were related to the awareness of the fire flies' conservation. This education was combined with survey and qualitative researches from the sample group which was the number of four hundreds Thai tourists who are over eighteen years old that were visiting at Amphawa Floating Market in Samut songkram province. For this research the questionnaires were applied for collecting data and the data was analyzed by statistical methods used percentages, means, standard deviation, minimum, maximum, t-test and One-way Analysis of variance.

The research result was revealed that the sample group had awareness of fire flies' conservation in medium level. The factors that influenced tourists' realizations were shown that giving a concerned value and knowledge about fire flies' conservation totally affected tourists' awareness, regarding to the conservation of fire flies in conservative tourism area in The Amphawa Floating Market in Samut songkram province. The statistical significance of this research was at ($p < 0.001$); the important problems and obstacles were the tourists' behaviors which were not appropriate, for instance, using spotlight while was seeing fire flies, flashing from camera or catching fire flies without knowledge and proper comprehension regarding to seeing fire flies tourism and truly not have an awareness of conservation.

The recommendations from this research were presented as follow: the corporations or any person who concern with these dilemmas ought to public knowledge and information consist of building up awareness in value of fire flies to tourists for realizing and understanding accurately through communications and medias, for example, television, radio, newspaper, journal, magazine, brochure, government document, parties, authority, relations, friends including internet, website, people who involve in the government sector and private sector have to be a part to promote tourists for increasing awareness concerning to the conservation of fire flies, which have to manage regularly and continuously, in addition the procedure should be proceed seriously for sustainable fire flies conservation.

Keywords: Awareness, Conservation of Fire Flies, Amphawa Floating Market

บทนำ

การท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นสินค้าบริการประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศโดยไม่ต้องมีการส่งออก หรือสามารถเรียกได้ว่าเป็นสินค้าส่งออกที่มองไม่เห็น (Invisible goods) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวกับรายได้จากการส่งสินค้าออกอื่นๆแล้ว พบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ครองอันดับสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยในลำดับต้นมาโดยตลอด ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากเป็นอันดับที่ 12 ของโลกและมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศมากเป็นอันดับที่ 18 ของโลก นอกจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นภาคเศรษฐกิจที่สามารถโอปอุมและเกื้อหนุนประเทศไทยได้โดยตรงและรวดเร็วแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในสาขาอื่น ๆ อีกหลายสาขา ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ในภาคเศรษฐกิจไปทั่วประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

จุดเด่นของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ทำให้การท่องเที่ยวเหนือกว่าประเทศอื่นๆในภูมิภาคเดียวกัน ได้แก่ การที่เป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สวยงาม และมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม โบราณวัตถุ โบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงศูนย์รวมสถานบันเทิง และสถานบริการต่างๆที่มีความทันสมัยไม่แพ้ประเทศอื่นๆ ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ในปัจจุบันจากการที่การท่องเที่ยวพัฒนาและขยายตัวจนเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อย่างรวดเร็ว ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆเกิดความเสื่อมโทรมลงโดยเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งการพัฒนาที่ขาดการวางแผนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ย่อมมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทำให้ทรัพยากรธรรมชาตินั้นเสื่อมโทรมลง เพราะยังมีการพัฒนามากขึ้นเท่าใด สิ่งแวดล้อมก็ถูกทำลายไปมากเช่นเดียวกัน ซึ่งหากจำเป็นต้องทำการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมก็จะต้องสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมากและใช้เวลายาวนาน ท้ายที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ของประเทศโดยรวม สำหรับในประเทศที่พัฒนาแล้วประชาชนส่วนใหญ่จะมีความตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสำนึกในการอนุรักษ์ดังกล่าวนี้ได้อิทธิพลครอบคลุมไปถึงการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพักผ่อนอีกด้วย ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสภาพทรัพยากรและสภาพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือที่เรียกกันว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในขณะนี้

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation tourism) คือ การท่องเที่ยวที่มีการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก สวนผลไม้ หรืออาจหมายถึงแหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวประเภทนี้เน้นให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ให้เกิดการรบกวน ทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ หรือมีความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือทำลายคุณค่าของ

ระบบนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อแค่นั้นชม ศึกษาเรียนรู้ และเห็นถึงคุณค่าของทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่าเท่านั้น และยังให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติพร้อมกับเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ตัวอย่างสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชิงนิเวศ เช่น อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า และอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางวัฒนธรรมของประเทศ ดังนั้นจึงสมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์และเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก

สมุทรสงครามเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่มีอาณาบริเวณอยู่ลุ่มแม่น้ำแม่กลองติดอ่าวไทย ใกล้กรุงเทพมหานคร เพียง 60 กิโลเมตร และใช้เวลาเดินทางประมาณหนึ่งชั่วโมงเศษ เป็นดินแดนแห่งอารยธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ยังคงรักษาวินัยวิถีชีวิตไทยแห่งชุมชนสายน้ำให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี และการที่เป็นจังหวัดที่มีทั้งเขตที่เป็นน้ำเค็ม, น้ำกร่อยและน้ำจืด จึงได้ชื่อว่าเป็น “เมืองสามน้ำ” มีแม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายหลักหล่อเลี้ยงให้ความชุ่มชื้นแก่ย่านที่เป็นสวนผลไม้เก่า เขตอำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที การคงอยู่ของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นอาชีพการทำสวนผักผลไม้ การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว หรือตลาดน้ำอัมพวาที่เป็นตลาดน้ำที่ยังคงสภาพตลาดนัดแบบชาวบ้านชาวสวนของชุมชนริมคลอง ทำให้จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งที่น่าไปเยี่ยมชมเยือนสำหรับผู้สนใจการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจอีกมากมายทั้งบ้านทรงไทย (Homestay) ล่องเรือชมหิ่งห้อย ดอนหอยหลอด ฯลฯ (ศูนย์การท่องเที่ยวไทยแลนด์, 2554)

อัมพวาถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสงคราม มีตลาดน้ำขนาดใหญ่และชุมชนริมน้ำที่เป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรม แต่ผลกระทบของการพัฒนาการคมนาคมทางบก ทำให้ความเป็นศูนย์กลางของอัมพวาต้องสูญเสียไป ตลาดน้ำค่อย ๆ ลดความสำคัญและสูญหายไปที่สุดในที่สุด ดังนั้นทางเทศบาลตำบลอัมพวาโดยความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในท้องถิ่น จึงได้ทำการฟื้นฟูตลาดน้ำอัมพวาขึ้นมาอีกครั้งเพื่ออนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนริมน้ำโดยใช้ชื่อใหม่ว่า “ตลาดน้ำอัมพวายามเย็น” และอาจกล่าวได้ว่าเป็นตลาดน้ำแห่งแรกของประเทศไทยที่จัดในลักษณะเช่นนี้ ในตอนเย็นชาวบ้านจะเริ่มทยอยพายเรือนำสินค้าหลากหลายนานาชนิด อาทิเช่น อาหาร ผลไม้ พืชผัก ขนม ของกินของใช้ มาขายให้กับนักท่องเที่ยวหรือคนในท้องถิ่นที่สัญจรไปมาที่ตลาดอัมพวา ซึ่งทำให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติของวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำที่น่าประทับใจอย่างยิ่ง

ตลาดน้ำอัมพวาถือได้ว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรสงคราม และนับว่าเป็นจุดท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์ที่นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศให้ความสนใจ เพราะตลาดน้ำอัมพวานั้นมีลักษณะของความเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต ที่ยังคงเก็บและรักษารูปแบบอาคารกลางแจ้งและวิถีการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านริมคลองอัมพวาไว้ ซึ่งเป็นจุดสนใจสำหรับการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554) และสิ่งที่เป็จุดขายทางการท่องเที่ยวอีกอย่างหนึ่งของตลาดน้ำอัมพวา คือ แผลงเรื่องแสงตัวเล็กๆที่เรียกว่า “หิ่งห้อย” ซึ่งนับวันหิ่งห้อยจะหาดูได้ยากในเขต

สังคมเมืองหรือแมกระตังในเขตพื้นที่ชนบทที่สภาพธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากการบุก
ถางทำลายต้นไม้ หรือการที่สภาพแหล่งน้ำที่เต็มไปด้วยสารเคมี สารพิษจากยาฆ่าแมลงทำให้พืชน้ำ
อาศัยอยู่ไม่ได้ รวมถึงหอยซึ่งเป็นอาหารของหิ่งห้อยด้วย เมื่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมไม่
เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตของหิ่งห้อย ก็ย่อมทำให้หิ่งห้อยที่มีให้เห็นอยู่เป็นจำนวนมากในอดีตค่อย ๆ
หายไปจากบริเวณห้วย หนอง คลอง บึงต่าง ๆ อย่างไรก็ตามที่ตลาดน้ำอัมพวา ก็ยังคงเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
เที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาชมเรือชมหิ่งห้อยอย่างต่อเนื่อง มีนักท่องเที่ยวหลายกลุ่มเดินทางมา
ท่องเที่ยวสืบเปลี่ยนหมุนเวียน เพื่อมาชมความสวยงามของหิ่งห้อยที่ส่องแสงพร้อมกันหลายร้อยตัว

หิ่งห้อยที่มีอยู่ตามคลองย่อยต่าง ๆ ของลำน้ำแม่กลอง เป็นหิ่งห้อยสายพันธุ์หนึ่งที่มีชื่อเรียก
ทางวิทยาศาสตร์ว่า “P. malaccae” (วีระ เทพภรณ์, 2549) มีพฤติกรรมที่เกาะกันเป็นกลุ่มบนต้นไม้
และกระพริบแสงพร้อมกันดูสวยงามมาก ซึ่งการคงอยู่ของหิ่งห้อยจำนวนมากนี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงสภาพ
สิ่งแวดล้อมที่ดี สามารถชี้วัดความสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาตินั้น ๆ ได้ ในปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศได้
พยายามอนุรักษ์หิ่งห้อยเหล่านี้ไว้ โดยจัดให้การชมหิ่งห้อยยามค่ำคืนเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศมาเลเซีย (อุทยานหิ่งห้อยกัมปงกวนตัน มลรัฐสลังงอร์ ประเทศมาเลเซีย
ที่นั่นนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลก มีระบบการจัดการที่ดีมากโดย
ชุมชนในพื้นที่ เช่น ห้ามเรือใหญ่เข้าอย่างเด็ดขาด มีการปลูกต้นลำพูและต้นไม้ชนิดอื่น ๆ สร้างภูมิทัศน์
ริมคลอง มีเรือพายให้บริการสองรอบในช่วงค่ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาชื่นชมหิ่งห้อยส่องแสงแข่ง
กับแสงดาวราว 30 - 45 นาทีท่ามกลางความเงียบสงบตามธรรมชาติอย่างแท้จริง) เป็นต้น

แต่ในประเทศไทยแม้ว่าบริเวณคลองต่าง ๆ ในเขตพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
จะเป็นแหล่งอาศัยของหิ่งห้อยจำนวนมาก แต่ปริมาณหิ่งห้อยก็หนาแน่นเป็นบางจุด ไม่ต่อเนื่องกัน
ตลอดทั้งคลองอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไป ในอดีตมีการจัดนำเที่ยวชมหิ่งห้อยเชิง
อนุรักษ์ด้วยการนั่งเรือพายชมหิ่งห้อยแบบเรียบง่าย ท่ามกลางสายลมเย็นยามพลบค่ำ แต่เมื่อตลาด
น้ำอัมพวาเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นจึงเกิดการตื่นตัวและยกระดับเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้จาก
เรือพายธรรมดาที่เปลี่ยนแปลงเป็นเรือใหญ่ เรือเร็ว มีรีสอร์ทขึ้นรองรับ มีการใช้ไฟส่องสว่างแรงสูง
ดูหิ่งห้อยเมื่อพานักท่องเที่ยวเข้ามาชมหิ่งห้อยในคืนเดือนมืด ทุกอย่างต้องรวดเร็วทำเวลา เกิดเสียง
ดังและควีนดำ ซึ่งเป็นการทำลายการอนุรักษ์หมดสิ้น สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จ
ในการอนุรักษ์หิ่งห้อยอย่างแท้จริง เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่มีจิตสำนึกของความ
ตระหนักและไม่เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์หิ่งห้อย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยว
ชมหิ่งห้อยเพียงแค่ต้องการความเพลิดเพลินเท่านั้น แต่ไม่ได้เห็นถึงความมีคุณค่าของหิ่งห้อยว่ามี
ประโยชน์มากแค่ไหนแก่ระบบนิเวศ หิ่งห้อยถือได้ว่าเป็นตัวบ่งชี้ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ความ
สะอาดของแม่น้ำลำคลอง พื้นที่ใดมีหิ่งห้อยอาศัยอยู่ก็บ่งบอกให้รู้ได้ว่า ณ ที่นั้นสภาพสิ่งแวดล้อมและ
ระบบนิเวศทางธรรมชาติยังดีอยู่ เหมาะแก่การดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายโดยเฉพาะมนุษย์

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ ก็ตามจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจาก

ทุกฝ่าย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เข้ามาท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำอัมพวาเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากนักท่องเที่ยวไม่มีความตระหนักและมองไม่เห็นถึงคุณค่าในตัวของหิ้งห้อย เดินทางท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหรือไม่เชื่อฟังคำบอกกล่าว คำแนะนำของผู้นำเที่ยว ก็ย่อมทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไม่ยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่ทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ สุดท้ายแล้วเมื่อไม่เกิดความตระหนักและใส่ใจที่จะช่วยกันอนุรักษ์หิ้งห้อย ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อตรงมาที่หิ้งห้อย เมื่อไม่มีหิ้งห้อย สิ่งที่เป็นจุดขายของตลาดน้ำอัมพวาก็จะหายไป นักท่องเที่ยวเองก็อาจจะไม่สามารถไปหาสถานที่ชมหิ้งห้อยที่ไหนได้อีก เพราะถ้าหิ้งห้อยสูญพันธุ์หรือลดจำนวนลงจนหายไปจากคลองอัมพวา นั่นก็แสดงให้เห็นว่าสภาพสิ่งแวดล้อมของอัมพวานั้นได้เสื่อมโทรม ในขณะเดียวกันหากไม่มีการสร้างมาตรการตลอดจนสร้างจิตสำนึกในความตระหนักให้แก่นักท่องเที่ยวย่อมทำให้เกิดผลเสียในระยะยาวมากขึ้น จากประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย ซึ่งส่งผลถึงการอนุรักษ์หิ้งห้อยที่ถือว่าเป็นแมลงเศรษฐกิจของตลาดน้ำอัมพวาให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และคงอยู่อย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับระบบนิเวศที่ดี สภาพแวดล้อมที่ดีของตลาดน้ำอัมพวาไปตราบนานเท่านาน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่เดินทางมาท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยที่ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่มีความพร้อมทางด้านวุฒิภาวะในการตอบแบบสอบถามอย่างมีเหตุผล และมีความเชื่อถือได้ดีของข้อมูล จำนวน 400 ราย โดยมีโครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล
- ส่วนที่ 2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย
- ส่วนที่ 3 การให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย
- ส่วนที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย
- ส่วนที่ 5 ความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย
- ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) ซึ่งได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อย จำนวนทั้งสิ้น 10 ราย และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for Social Sciences) ใช้สถิติวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยกระตุ้นด้วยอัตราส่วนร้อยละ (Percentage)

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (t - test) และการวิเคราะห์หนึ่งแปรทางเดียว (One-way Analysis of Variance) สำหรับการวิเคราะห์เชิงปริมาณ และใช้วิธีการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Approach) สำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา

ในการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงร้อยละ 57.50 มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี ร้อยละ 71.20 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 60.50 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท / รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 30.70 มีรายได้ 10,000 บาทและต่ำกว่า ร้อยละ 47.00 เดินทางมาท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยเป็นจำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 53.80 และไม่เป็นสมาชิกชมรม/กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดลอม ร้อยละ 95.50 การศึกษาปัจจัยกระตุ้น ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง ร้อยละ 56.60 การให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.50 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับสูง ร้อยละ 48.00 และความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง ร้อยละ 64.80

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยกระตุ้นต่อความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ปรากฏว่า ตัวแปรการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ใน ขณะที่เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว การเป็นสมาชิกชมรม/กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดลอม และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย มีความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative) ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง (ร้อยละ 64.80) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับสูง (ร้อยละ 48.00) ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง (ร้อยละ 60.50) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง (ร้อยละ 56.60) จากการศึกษาทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยเพิ่มเติม (ร้อยละ 82.20) โดยเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสาร

เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยเพิ่มเติม ในประเด็นเรื่องข้อปฏิบัติในการชมหิ้งห้อยและวิธีการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากที่สุด (ร้อยละ 29.80) รองลงมาคือเรื่องผลกระทบจากกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าไปชมหิ้งห้อย (ร้อยละ 24.50) เรื่องความสำคัญของหิ้งห้อย (ร้อยละ 15.50) เรื่องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์หิ้งห้อย / โครงการต่างๆที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย (ร้อยละ 12.00) และในประเด็นอื่นๆ เช่น เรื่องสถานการณ์จำนวนหิ้งห้อยที่มีอยู่ในปัจจุบัน (ร้อยละ 0.50) ตามลำดับ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ หรือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการอนุรักษ์หิ้งห้อยควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยอย่างถูกวิธีให้แก่นักท่องเที่ยว และควรเข้ามาให้ความรู้เข้าใจในข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้นให้กับนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในด้านความรู้และให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

เมื่อทำการศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคล จากผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงมีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 21-40 ปี มีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 ปีและสูงกว่า และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20 ปี และต่ำกว่า ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป มีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษานอปริญญาตรี / ปวส. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา/มัธยมศึกษาตอนต้นตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแม่บ้าน / อื่นๆ มีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพพนักงานบริษัท/รับจ้างทั่วไป กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท มีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาท และต่ำกว่า ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว 2-5 ครั้ง มีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว 6 ครั้งขึ้นไป และกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว 1 ครั้ง ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกชมรม/กลุ่ม ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกชมรม/กลุ่ม ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสรุปได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างไม่มีผลต่อความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย และเมื่อทำการศึกษาถึงปัจจัยกระตุ้น จากผลการศึกษาปรากฏว่า ปัจจัยกระตุ้นของกลุ่มตัวอย่างที่มีผลต่อความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ได้แก่ ปัจจัยการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย ส่วนปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยของกลุ่มตัวอย่างไม่มีผลต่อความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย

จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative) ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย ปรากฏว่า “การให้ความรู้เกี่ยวกับหิ้งห้อยในแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สำคัญ การแสดงให้เห็นนักท่องเที่ยวเห็นถึงการดำรงชีวิตของหิ้งห้อย คุณประโยชน์และแสดงสถิติจำนวน แหล่งที่อยู่อาศัยของหิ้งห้อยว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนมากน้อยเพียงใด เพื่อชี้ให้นักท่องเที่ยวมีความตระหนัก และเห็นถึงคุณค่า ความสำคัญของการอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น และการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและที่ไม่ควรปฏิบัติ โดยเฉพาะก่อนทำกิจกรรมนั่งเรือชมหิ้งห้อย ซึ่งสามารถช่วยทำให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน” ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณในเรื่องของปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยวที่ว่า “ควรให้คำแนะนำในการชมหิ้งห้อยที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว เพื่อที่จะได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในขณะที่ชมหิ้งห้อยและเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยว และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวถึงที่มาของหิ้งห้อย วงจรชีวิตของหิ้งห้อย และการปฏิบัติตัวในการชมหิ้งห้อยเพื่อเสริมสร้างความตระหนักให้แก่นักท่องเที่ยวก่อนที่จะลงเรือท่องเที่ยวชมหิ้งห้อย”

อย่างไรก็ตามภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อย เพราะจากการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพต่างก็มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าควรมีการเสริมสร้างความตระหนักด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ การจัดกิจกรรม นิทรรศการ สร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนักต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย โดยในประเด็นนี้ผู้นำชุมชนแสดงความคิดเห็นว่า “ภาครัฐควรเข้ามาช่วยในการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยแก่นักท่องเที่ยว และให้คำแนะนำด้านการจัดการดำเนินงาน งบประมาณในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อย และประชาชนในพื้นที่ โดยอาจนำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการอนุรักษ์หิ้งห้อยจัดเป็นนโยบายระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการอนุรักษ์หิ้งห้อยอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป ”

สรุป

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย การให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย และความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย ผลการศึกษาปรากฏว่า มีคะแนนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง ร้อยละ 56.60 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เจาะลึกส่วนราชการที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่ต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการชมหิ้งห้อย สามารถติดต่อขอรับได้โดยตรงที่เทศบาลตำบล และการสัมภาษณ์

เจาะลึกส่วนประชาชนที่กล่าวว่า ภาครัฐควรเข้ามาช่วยในการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อย อย่างถูกวิธีแก่นักท่องเที่ยว และให้คำแนะนำด้านการจัดการดำเนินงาน งบประมาณในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยของกลุ่มตัวอย่างนั้นไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อย อย่างถูกวิธีให้นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ระบุว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยเพิ่มเติม ร้อยละ 82.20 โดยข้อมูลข่าวสารที่ต้องการได้เพิ่มเติม ได้แก่ ข้อปฏิบัติในการชมหิ้งห้อยและวิธีการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากที่สุด ร้อยละ 29.80 และต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยเพิ่มเติมจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 53.00

2. การให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย ผลการศึกษาปรากฏว่า มีคะแนนการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.50 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เจาะลึกส่วนราชการที่กล่าวว่า ในทุกปีจะมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานขับเรือเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติในการแนะนำนักท่องเที่ยวในการชมหิ้งห้อยอย่างถูกวิธี และการสัมภาษณ์เจาะลึกส่วนประชาชนที่กล่าวว่า ควรชี้ให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงคุณค่า ความสำคัญของการอนุรักษ์หิ้งห้อย ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างนั้นยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยเท่าที่ควร ดังนั้นจึงควรชี้ให้กลุ่มตัวอย่างเห็นถึงข้อดี - ข้อเสียของการที่มีหิ้งห้อยและไม่มีหิ้งห้อยในพื้นที่ตลาดน้ำอัมพวา เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเห็นถึงความสำคัญของหิ้งห้อย หวงแหวนในคุณค่าของหิ้งห้อย และเพื่อเสริมสร้างความตระหนักในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หิ้งห้อยให้แก่กลุ่มตัวอย่าง

3. ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย ผลการศึกษาปรากฏว่า มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับสูง ร้อยละ 48.00 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เจาะลึกส่วนราชการที่กล่าวว่าฐานของนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มนักศึกษาและวัยเพิ่งเริ่มทำงานมากขึ้น ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยที่เพิ่มมากขึ้น และการสัมภาษณ์เจาะลึกส่วนประชาชนที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยววัยศึกษาเล่าเรียนและวัยทำงานซึ่งเป็นวัยที่มีความรู้ความสามารถแต่บางครั้งในเรื่องที่ควรรู้ในเรื่องข้อควรปฏิบัติในการชมหิ้งห้อยกลับไม่รู้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าถึงแม้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยของกลุ่มตัวอย่างนั้นจะอยู่ในระดับที่สูง แต่ยังคงขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยอย่างถูกวิธีอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงควรทำการประชาสัมพันธ์ หรือจัดทำเอกสารสำหรับแจกจ่ายนักท่องเที่ยวแนะนำการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยอย่างถูกวิธี โดยวางไว้เป็นจุด ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้หยิบอ่านก่อนที่จะลงเรือชมหิ้งห้อย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงความสำคัญ และมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากขึ้น

4. ความตระหนักของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อย ผลการศึกษาปรากฏว่า มีคะแนนความตระหนักของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง ร้อยละ 64.80

ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เจาะลึกส่วนราชการที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยพอสมควร ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นวัยรุ่นมีความคิดคะนองอยู่ ไม่เชื่อฟังในคำบอกกล่าวของพนักงานขับเรือ อยากที่จะจับต้องตัวหิ้งห้อย และการสัมภาษณ์เจาะลึกส่วนประชาชนที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการชมหิ้งห้อย เช่น ส่งเสียงดังถ่ายรูปหิ้งห้อยโดยใช้แสงแฟลช และจับต้องตัวหิ้งห้อย ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างยังขาดความตระหนักที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงควรแสดงให้กลุ่มตัวอย่างเห็นถึงการดำรงชีวิต คุณประโยชน์และแสดงสถิติจำนวน แหล่งที่อยู่อาศัยของหิ้งห้อยว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนมากน้อยเพียงใด เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญของการอนุรักษ์หิ้งห้อย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปรากฏว่า ตัวแปรการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการศึกษาปรากฏว่า การให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.50 จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับต่ำ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับการมีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อย ดังนั้นจึงควรปลูกสร้างจิตสำนึกให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ และเล็งเห็นในคุณค่าของหิ้งห้อยมากกว่าการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อยเพียงแต่ความเพลิดเพลิน และควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ข้อเสนอแนะดังกล่าวควรทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และต้องดำเนินการทำอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์หิ้งห้อยให้อยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป

2. จากผลการศึกษาปรากฏว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับสูง ร้อยละ 48.00 จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับสูงมีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับต่ำ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อยที่ถูกต้อง จะเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อย แต่ยังคงมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย

วารสารวิทยบริการ

ความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์ฯ

ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๕

อมรศิริ ดวงดี

ดังนั้นหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทำการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่างๆ ดังนั้นการส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง อาจทำให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. สืบค้นจาก

<http://www.mots.go.th>.

วีระ เทพภรณ์. (2549). *หิ้งห้อย แมลงมหัศจรรย์ที่ไม่ธรรมดา*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

ศูนย์การท่องเที่ยวไทยแลนด์. (2554). *จังหวัดสมุทรสงคราม*. สืบค้นจาก <http://www.gostravelstation.igetweb.com>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นางสาวอมรศิริ ดวงดี

วัน เดือน ปีเกิด 26 กันยายน 2528

สถานที่เกิด จังหวัดนนทบุรี

วุฒิการศึกษา ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2550

ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2555

ที่อยู่ปัจจุบัน 53/1 หมู่ 3 ตำบลไทรมา อำเภอมะเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 085 - 2629071

E - mail : nam_waan_za@hotmail.com
